



Inventering av groddjursmiljöer samt förekomst av groddjursarter i Nacka Dalkarlsängen Boo 2018

Nacka Dalkarlsängen Boo, Nacka kommun

2018-09-24

Ludvig Orsén, Thomas Karlsson

Innehåll

Uppdrag.....	3
Övergripande områdesbeskrivning.....	3
De svenska groddjur.....	3
Metod.....	4
Resultat	4
Osäkerhet i bedömningen.....	5
Slutsats	6
Referenser.....	8
Bilaga 1 Bilder från inventering.....	9
Bilaga 2 Karta	11

Beställare: Nacka kommun

Projekt nr: 18252

Genomförande konsult: Ecocom AB

Uppdragsledare: Cecilia Rätz

Fältarbete: Ludvig Orsén och Thomas Karlsson

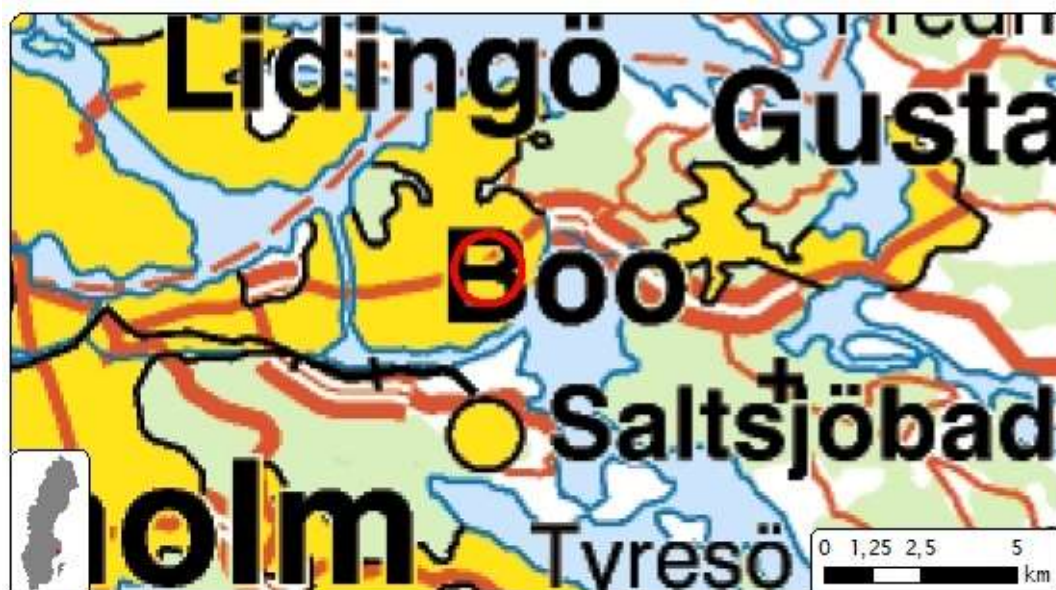
Framsida, fotograf: Ludvig Orsén

Uppdrag

På uppdrag av Nacka kommun har Ecom AB genomfört en fördjupad artinventering av groddjur som tillägg till en naturvärdesinventering enligt svensk standard i området Dalkarlsängen. Detta i syfte att undersöka om området hyser arter av signifikans för hög biotopkvalité (Rätz et al 2018) samt utreda områdets betydelse för groddjur. Detta genom att bedöma områdets potential som groddjursmiljö i form av lämpliga lekvatten, förutsättningar för vintervila, födotillgång och spridningsmöjligheter. Föreliggande rapport syftar till att utgöra underlag i planprocessen inför eventuell exploatering av området Dalkarlsängen.

Övergripande områdesbeskrivning

Det berörda inventeringsområdet för groddjursutredningen är beläget vid Gustavsvik i Nacka kommun, sydsydost om väg 222 och öster om Boovägen insprängt inom bebyggd mark i form av bostadsområden (Figur 1). Norr om väg 222 finns ett större skogsområde. Direkt söder om förstudieområdet ligger en bergsbrant som löper utmed området södra gräns. Bergsbranten karakteriseras av rikligt med grova träd, tämligen allmän förekomst av lågor samt tämligen allmän förekomst av äldre skog. I områdets nordvästra del finns bebyggd mark i form av en återvinningscentral och i de centrala till sydöstra delar ligger bebyggd mark i form av en större tipp, Bootippen, med upplag av mestadels grus. Områdets sydvästra till norra delar består av skogsmark. Direkt norr om Bootippen ligger en mindre myrmark.



Figur 1. Utsnitt ur Sverigekartan där röd ring visa lokalisering av inventeringsområdet.

De svenska groddjur

Utav världens cirka 7 200 olika arter av groddjur återfinns 13 stycken i den svenska faunan. De svenska groddjuren delas upp i ordningen stjärtgroddjur (Caudata), där salamandrar ingår, och stjärtlösa groddjur (Anura) som innefattar paddor och grodor. De stjärtlösa groddjuren representeras av familjen salamandrar där större och mindre vattensalamander hör till. De stjärtlösa groddjur delas in i de fem familjerna paddor, klockgrodor, lökgrodor, lövgrodor och den största svenska familjen egentliga grodor. Inom familjen egentliga grodor finns fem arter där tre är så kallade brunngrodor, långbensgroda, åkergroda och vanlig groda,

och två är så kallade gröngrodor och utgörs av gölgroda och ätlig groda. I Nacka kommun lever fem arter, nämligen de två salamanderarterna, vanlig padda, åkergroda och vanlig groda.

Alla svenska groddjur är fridlysta enligt 6 § artskyddsförordningen (SFS 2007:845), vilket innebär att det enligt lag är förbjudet att utan tillstånd döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar av groddjur. Det finns dock undantag från fridlysningsbestämmelserna som innebär att enstaka exemplar får samlas in för studier. Det gäller arterna vanlig padda, åkergroda, vanlig groda och mindre vattensalamander. Åkergroda och större vattensalamander är upptagna i 4 § artskyddsförordningen (bokstaven N), vilket innebär ett starkare skydd för artens livsmiljöer. Enligt 4 § är det förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsmiljöer och viloplatsar.

Åkergroda, vanlig groda och större vattensalamander är alla upptagna i EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG), som syftar till att säkerställa den biologiska mångfalden av dessa arter inom EU. Arterna inom direktivet delas in i olika bilagor som då har olika form av skydd. Vanlig groda ingår i bilaga 5 och innebär att arten kan behöva förvaltningsåtgärder om det finns risk att arten minskar. Åkergroda är upptagen i bilaga 4 och kräver noggrant skydd medan större vattensalamander återfinns i bilaga 2, vars livsmiljö ska skyddas. Vad gäller mindre vattensalamander är den inte upptagen i någon bilaga i EU:s art- och habitatdirektiv, utan skyddas enbart genom fridlysningsenligt 6 § artskyddsförordningen.

Utav de svenska groddjuren är fem arter upptagna på den svenska rödlistan som Sårbar (VU), dock innefattar rödlistningen inga av de arter som kan påträffas i Nacka kommun.

Metod

Inom inventeringsområdet har en fördjupad artinventering av groddjur och dess livsmiljöer utförts. Fältbesöket skedde 21 augusti 2018. Metoden som användes var visuell inventering av lämpliga groddjursmiljöer och förekommande groddjursarter. Med lämpliga groddjursmiljöer avses lekvatten, övervintringsmiljöer, födosöksområden och viloplatsar. Den visuella inventeringen av groddjur utfördes dels med vattenkikare i dammar med avseende att hitta larver av större eller mindre vattensalamander dels sök efter vuxna individer av groddjur, både stjärtgroddjur och stjärtlösa groddjur, under stenar, rötter, stockar och i eventuella komposthögar.

Resultat

Den visuella inventeringen med vattenkikare i dammar identifierade två reproducerande lekvatten för vattensalamander genom fynd av totalt 5 larver av vattensalamander i 2 olika lekvatten (Figur 2, Tabell 1). Dessa lekvattnen består av två diken där det ena är beläget längs en grusväg och det andra är beläget vid en deponiplats för schaktmassor. Inga andra groddjur hittades inom inventeringsområdet. Föreliggande inventering är en komplettering till en naturvärdesinventering i samma område och vid fältbesöken tidigare under säsongen påträffades 100-tals yngel av brungroda i en uttorkad vattensamling i ett fuktområde i de norra delarna av inventeringsområdet.

Tabell 1. Tabellen visar koordinaterna för de två lekvattnen med fynd av vattensalamander

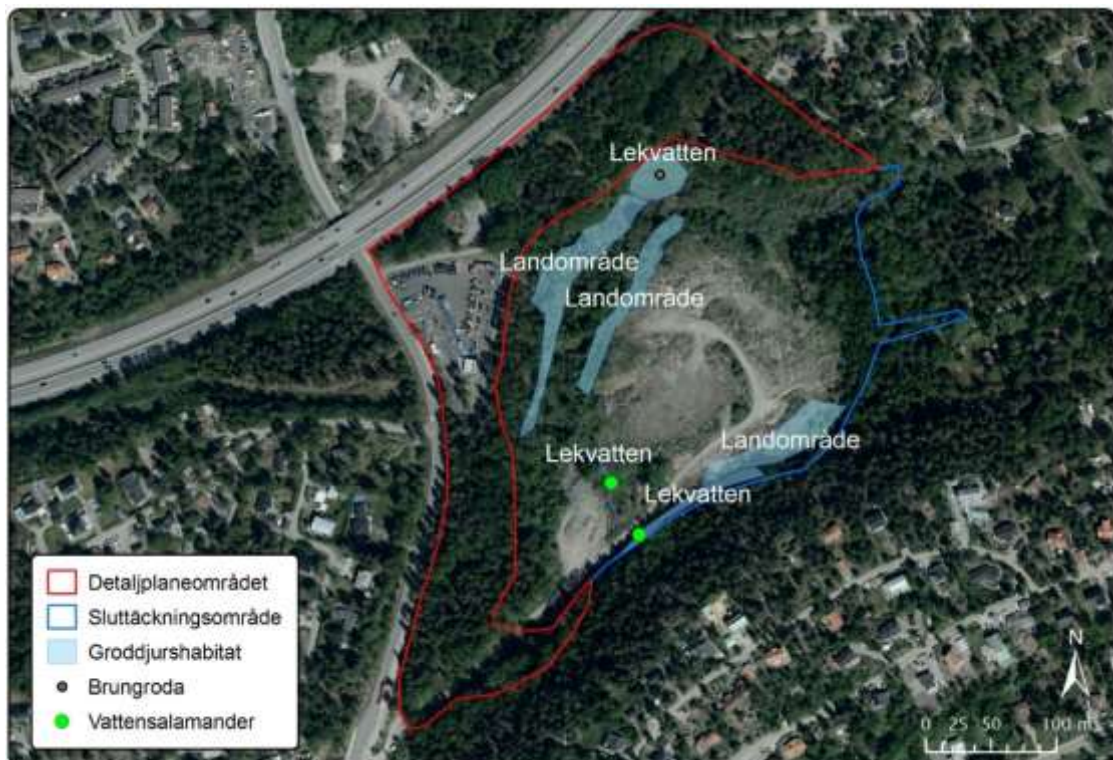
Lokaler	N swereff99	E swereff99	Vattensalamander antal	Vattendjup (cm)
1	6579836	686900	4	30 - 40
2	6579864	686881	1	30 - 45

Inventeringsområdet har bra miljöer för groddjur då det finns fler lämpliga lekvatten, där inte alla håller vatten hela sommaren dock, men som kan fungera som lekvatten under tidig vår för exempelvis åkergroda och vanlig groda. Sydost om återvinningsstationen finns flera vattensamlingar belägna och i områdets norra del finns ett fuktigare område med flera mindre småvatten. Förutom lämpliga lekvatten finns värdefulla landmiljöer som erbjuder övervintring och viloplatser i form av blockig terräng, områden med död ved samt äldre skog med ytliga rötter. Inventeringsområdet angränsar till villaträdgårdar med komposter, källare och altaner som också utgör värdefulla landmiljöer för flertalet groddjur.

Osäkerhet i bedömningen

De stjärtlösa groddjuren inventeras enklast under våren genom att lyssna efter spel i dammar eller söka efter ägg och yngel. Salamandrar inventeras i maj genom att lysa med stark lampa i strandkanten av dammar, alternativt sätta ut flaskfällor i dammar. För att konstatera reproduktionsframgångar hävas dammar efter larver i augusti.

Den standardiserade metoden för inventering av vattensalamander är enligt Naturvårdsverket sök efter larver under augusti med hjälp av z-svep med vattenhåv eller med hjälp av så kallade flaskfällor. För dessa metoder krävs att länsstyrelsen ger dispens från fridlysningen då individerna fångas in och artbestäms. Ecom har sökt dispens från fridlysningen men inte hunnit få dispensen godkänd innan inventeringen utfördes. Det skapar en stor osäkerhet i artbestämningen mellan större och mindre vattensalamander. Artbestämning av larver för större och mindre vattensalamander görs bland annat på larvens storlek då större vattensalamander kan bli upp till 70 mm medan mindre vattensalamander kan bli upp till 40 mm. Problemet uppstår då individer av större vattensalamander påträffas innan de nått full längd och kan lätt misstas för mindre vattensalamander. Sedan är kroppsfärg, svansens form och längden på fingrar och tår karaktärer för artbestämningen,



Figur 2. Kartan visar inventeringsområdet Dalkarsängen med de identifierade landmiljöerna för groddjur samt de lekvatten där fynd av groddjur gjordes, både inom föreliggande inventering och inom naturvärdesinventeringen tidigare under säsongen.

karaktärer som är svåra att urskilja utan att fånga in djuren. Dock så är vi relativt säkra på att de 5 individer som noterades vid föreliggande inventering är mindre vattensalamander, men en viss osäkerhet finns att någon enstaka individ kan vara av större vattensalamander.

Slutsats

Hela området har värdefulla strukturer i form av vattensamlingar, lekvatten, födosökmiljöer, viloplatsar och övervintringsområden för främst brungrödor och vattensalamandrar, men även för vanlig padda. De omkringliggande bostadsområdena erbjuder också värdefulla viloplatsar och övervintringsmiljöer. Fältbesöken 2018 visar att det förekommer brungrödor och salamandrar inom inventeringsområdet Dalkarsängen. Viss osäkerhet i artbestämningen råder då de brungrödor som påträffades under naturvärdesinventeringen var yngel och någon artbestämning utfördes aldrig, men det rör sig antingen om vanlig groda eller åkergroda. De vattensalamandrar som påträffades kunde inte tydligt artbestämmas då de observerades med hjälp av vattenkikare i dammen. Mycket troligt är att det rör sig om mindre vattensalamander, då larverna var små, dock kan det inte uteslutas att det kan finnas större vattensalamander i dammarna.

Inventeringsområdet Dalkarsängen ligger omgivet av tätbebyggda områden och närheten till andra vattensamlingar och lämpliga lekvatten är betydande samtidigt som flera barriärer i form av större vägar omger området. Större vattensalamander har stora biotopkrav och rör sig inte mycket längre än ca 500 m från sina lekvatten. Vissa individer kan dock ge sig av i jakt på nya lekvatten, men hur långt de kan sprida sig är inte helt kartlagt.



Figur 3. Bilden visar den större vattensamlingen som kan betraktas som lekvatten till grodor och paddor.



Figur 4. Bilden visar lekvattnet där 4 individer av salamander påträffades under inventeringen.

Ecocom föreslår att en groddjursinventering under våren utförs för att säkerställa vilka arter som finns inom inventeringsområdet. Åkergroda, vanlig groda och större vattensalamander är, som nämnts tidigare, upptagna i EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG). Direktivet syftar till att säkerställa den biologiska mångfalden av dessa arter inom EU och kräver då särskilda hänsyn vid eventuell exploatering av området.

Efter en groddjursinventering kan det fortsatta arbetet koncentreras på de arter som förekommer inom inventeringsområdet, för att om möjligt kartera områden med småvatten och särskilt kända lekvatten i närområdet och för att samla in information om lämpliga spridningsområden för groddjuren. Att även kartlägga spridningsmönster och möjliga hinder för spridning till och från inventeringsområdet ger en bra bild över groddjurspopulationernas status. Först när information kring de förekommande groddjuren inom inventeringsområdet och deras status är känd kan hänsyn till groddjuren tas vid en eventuell exploatering.

Med relativt enkla åtgärder kan området Dalkarsängen restaureras till ett värdefullt groddjursområde genom att avverka träd som skuggar lekvatten, anlägga dödveddeponier och stenrösen som gynnar groddjuren, men också förenkla spridningsmöjligheterna till andra lämpliga groddjursområden.

Referenser

ArtDatabanken. 2018. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://www.artportalen.se>

Rätz, C., Blomgren, E., Stenmark, M., Linder, A. 2018. Naturvärdesinventering Dalkarlsängen Bo. Ecocom AB.

Grodans år. 2014. ArtDatabanken, Naturskyddsföreningen, SLU, Uppsala, Stockholm. <https://www.naturskyddsforeningen.se>

Fauna- och viltvård i Nacka kommun. 2016. Nacka kommun.

Bilaga 1 Bilder från inventering



Bilden visar permanent vattensamling för lokalen där 4 st larver, troligen av mindre vattensalamander, hittades



Bilden visar permanent vattensamling för lokalen där 1 larv, troligen av mindre vattensalamander, hittades

Bilaga 2 Karta

